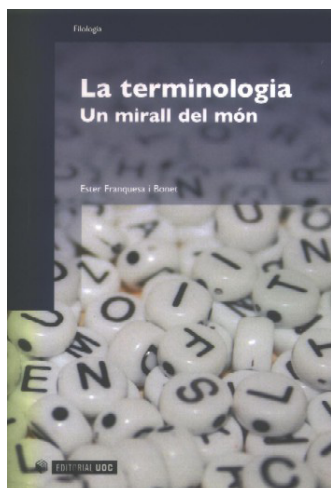

Ressenya

La terminologia. Un mirall del món

Ester Franquesa i Bonet, llicenciada en Filologia Catalana, ens presenta el llibre *La terminologia. Un mirall del món*, un treball molt elaborat a partir de la seva experiència, entre d'altres, com a directora del TERMCAT.

El llibre està estructurat en cinc capítols amb objectius molt diferents i que, a més del fil conductor comú, la terminologia, presenten un vessant històric, un de teòric i exemples per il·lustrar-ho.

L'autora introdueix cadascun dels capítols amb una frase de lingüistes, sociòlegs, estudiosos de la comunicació, etc., fins a gairebé una quarantena, que són el preàmbul del que exposarà més tard i que orienten el lector.

En el primer capítol veiem que les paraules són un «mirall» dels canvis del món. Té un caràcter historicista i pedagògic. Fa una cronologia del naixement de les llengües i la seva evolució en funció de les necessitats que sorgeixen per anomenar el que es va descobrint: «[...] la història del món és una crònica dels conceptes, i les llengües en són un mirall, inseparables del context en què es desenvolupen». Exemplifica la seva teoria repassant els descobriments i esdeveniments des del segle XVIII fins al XXI, i conclou que les llengües no són sistemes estàtics, homogenis ni invariables. Especifica que en aquest món globalitzat ens arriba tot el que ha estat novetat en qualsevol àmbit social, econòmic, científic o tecnològic, s'imposen nous conceptes i es posen en joc noves formes lingüístiques.

En el vessant més pràctic, no escatima esforços i ens parla de llenguatges d'especialitat, dels textos, de pensament científic i de pensament literari, de retòrica, dels elements no lingüístics, dels canals de comunicació, etc.

Dades bàsiques

FRANQUESA I BONET, Ester
La terminologia. Un mirall del món
Barcelona: Editorial UOC 2008.
ISBN 978-84-9788-716-8

Autor de la ressenya

M. Rosa Mateu
Universitat Politècnica de
Catalunya

- Fa una dissertació aprofundida sobre llenguatges d'especialitat monosèmics, sistemes de signes, etc.
- Pel que fa a l'apartat de textos, defineix què és un text d'especialitat i dóna una llista de deu grans matèries a partir de la classificació decimal universal (CDU). Classifica els textos en funció de la finalitat dels autors.
- A més a més, teoritza sobre la diferència entre pensament científic i pensament literari, i sobre la importància de la retòrica clàssica, heretada de grecs i romans en l'expressió especialitzada.
- També fa referència i assenjala la importància dels elements no lingüístics, i la importància dels canals de comunicació.
- Enumera i data algunes de les organitzacions que han excel·lit en l'impuls de la comunicació de la ciència específicament en llengua catalana.

Pel que fa a les tecnologies de la llengua, destaca que l'entorn tecnològic i la necessitat de donar resposta en la llengua pròpia a les diferents comunitats de parlants han fet aparèixer les indústries de la llengua, que generen productes específics per reconèixer, comprendre, interpretar i generar llenguatge humà d'una manera automàtica en una o diverses llengües.

En l'apartat de traducció especialitzada fa una síntesi de la realitat, enumera alguns llibres traduïts de referència i dóna uns quants consells pràctics.

El segon capítol està dedicat al terme. L'autora ens diu que l'eficàcia de la comunicació depèn en gran mesura de la qualitat de la terminologia.

- Ens parla dels conceptes i les seves relacions: específic o hipònim, genèric o hiperònim, cohipònims, etc. Justifica l'evolució dels termes i en dóna exemples. Així, ens parla dels recursos de què disposem per crear nous termes, la derivació i la composició; de la importància de l'economia terminològica a partir de la creació d'acrònims, abreviacions, sigles, etc., i ho il·lustra amb la referència a una pàgina web on se'n poden trobar.
- Defineix, teoritza i exemplifica les variacions en el significat en funció de la seva aplicabilitat, i les adquisicions de vocabulari a partir de manlleus, de productes comercials i de marques registrades. A partir d'aquests darrers neix el que s'anomena terminologia corporativa, que identifica i defineix les organitzacions.

El tercer capítol tracta de la teoria i l'aplicació de la terminologia. Hi ha una explicació històrica sobre el seu naixement, a partir de quines premisses, maneres diferents d'entendre-la i la seva evolució, fins a arribar a les polítiques lingüístiques, cabdals a llocs com el Quebec o Catalunya i que no tenen aquesta transcendència en altres entorns. A partir d'aquí se centra en aspectes més pràctics: enumera els contextos en què incideix la terminologia i dóna una llista dels manuals de més interès, de llocs web, de revistes, butlletins, etc.

- Exposa la importància de les polítiques lingüístiques, com s'han de desenvolupar i de què han de disposar. És molt interessant l'explicació del procés terminològic que se segueix fins a arribar a l'establiment del terme. Se centra en la terminologia en llengua catalana, en fa una síntesi històrica i parla de la creació del Termcat, de la seva evolució i dels productes i serveis que ofereix.
- Atès el caràcter transversal de la terminologia, hi ha entitats i organitzacions que hi treballen. També ens en parla i les esmenta. Destaca la importància dels observatoris de neologia i els descriu.
- Com a colofó del capítol, hi ha una llarga llista de les organitzacions internacionals que treballen en terminologia. Fent gala del caràcter didàctic que esmentàvem al principi, dedica un apartat a la preparació i a les qualitats indispensables que ha de tenir la persona que es dediqui a la terminologia, n'enumera les tasques i, a més, valora com a indispensable la figura de l'expert en qualsevol treball terminològic.

Inicia el quart capítol amb una nota històrica i estableix la diferència entre el paper del terminògraf i del terminòleg. L'autora ens parla de la recerca en terminologia, de la metodologia, de les normes terminològiques i de la diversitat de productes terminològics, i de les vies de difusió. Dóna una importància especial als objectius i a la necessitat dels productes terminològics i en descriu cadascuna de les finalitats.

El capítol cinquè és una classe pràctica de què cal saber i quines passes s'han de seguir per arribar a fer un bon treball terminològic sectorial. Comença amb les preguntes que cal plantejar-se abans d'iniciar el projecte, l'abast temàtic, amb l'arbre de camp, sense deixar de banda els recursos humans. Aquí torna a posar en relleu que els treballs han de ser realitzats per equips mixtos, formats per especialistes de l'àrea i terminòlegs.

- Continua amb les recomanacions pràctiques i especifica com organitzar la primera recerca d'informació. Destaca la importància del documentalista, la tria de la metodologia per a la selecció i recopilació de dades, el procés i els criteris per a la selecció dels candidats, la importància de les definicions i com redactar-les, etc.

Un cop acabada aquesta part, se centra en la gestió de les dades, especifica el gran avenç que ens proporciona la informàtica de darrera generació, des de l'accés a bases de dades de tot tipus fins a aplicacions estàndard, i enumera sistemes de gestió terminològica.

Dóna pautes sobre majúscules i minúscules, singulars i plurals, l'ordre seqüencial, els indicatius gramaticals, l'ordenació sistemàtica o temàtica, etc.

Acaba especificant, un cop enllestit el treball, quins són els elements que s'hi han d'incloure: la introducció, l'arbre de camp, la bibliografia, la llista de les abreviacions usades, els índexs en cadascuna de les llengües d'equivalència.

El consell final de l'autora és que l'elaboració de productes terminològics ha de satisfer una demanda social, s'ha d'adaptar a la dinàmica de la societat per fer possibles les comunicacions especialitzades en la diversitat de condicions en què es poden produir.

Ens trobem davant d'un llibre molt recomanable, molt treballat, que s'adreça a un públic que se senti atret pel tema o, fins i tot, pel títol del llibre, però alhora pot servir de manual pràctic per a qualsevol estudiant que es vulgui dedicar a la terminologia. L'autora hi esmerça molt d'esforç i no obvia cap de les passes que cal seguir, amb l'ajuda d'exemples i, quan cal, de reptes i oportunitats. També és especialment interessant la visió històrica i l'explicació de l'evolució del tractament de la terminologia gràcies als nombrosos simposis i a les llargues dissertacions dutes a terme.

També queda palesa la importància de la terminologia a Catalunya en veure la quantitat de bibliografia que l'autora relaciona al final del llibre.

Tal com ens indica el títol, l'autora ens presenta un «mirall del món», la qual cosa probablement no ens havíem plantejat. Aquest és un dels molts valors del llibre.

Com va dir Isidor Marí en la presentació que va fer del llibre, en parlar de l'autora, «el llibre que avui ens ofereix combina l'amenitat amb l'expertesa, el coneixement de les dificultats dels usuaris del llenguatge d'especialitat i la capacitat d'explicar amb claredat conceptes complexos».